ILMATIETEEN LAITOS

LAUSUNTO

21.3.2017

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta

Ilmatieteen laitoksen lausunto

Asia: VNS 1/2017 vp Valtioneuvoston selonteko kestävän kehityksen globaalista toimintaohjelmasta Agenda2030:sta Kestävän kehityksen Suomi – pitkäjänteisesti, johdonmukaisesti ja osallistavasi.

Tausta

Globaalin kestävän kehityksen toimintaohjelma Agenda2030 sisältää 17 konkreettista tavoitetta kestävän kehityksen toteuttamiseksi. Ilmatieteen laitoksen kannalta keskeisimmät ovat tavoitteet ”Ilmastotekoja” ja ”Edullista puhdasta energiaa”. Ilmastonmuutoksen hillintä on yksi Suomen keskeisimmistä haasteista Agenda2030-toimintaohjelman toteuttamisessa Avain2030-tutkimuksen mukaan.

Suomen kansallinen tulkinta Agenda2030:sta on kestävän kehityksen yhteiskuntasitoumus ”Suomi, jonka haluamme 2030”. Siinä on kahdeksan tavoitetta, joista tavoite ”Hiilineutraali yhteiskunta” vastaa ilmastonmuutoksen hillinnän tavoitteeseen.

Tämän lausunnon kohteena oleva valtioneuvoston selonteko muodostaa vuoteen 2030 ulottuvan Agenda2030-ohjelman toimeenpanon kehikon sekä toimeenpanon seurannan ja arvioinnin.

Toimintaohjelman keskeisin sisältö Ilmatieteen laitoksen alan kannalta

Toimeenpanossa on kaksi painopistettä: ”Hiilineutraali ja resurssiviisas Suomi” ja ”Yhdenvertainen, tasa-arvoinen ja osaava Suomi”. ”Hiilineutraali ja resurssiviisas Suomi” –painopisteen toimenpiteistä ovat Ilmatieteen laitoksen kannalta keskeisimpiä energia- ja ilmastostrategian toimeenpano, keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelma, biotalous- ja cleantech-ratkaisut, liikennekaari ja ilmastotoimien globaali edistäminen (”Edistetään hiilineutraaliutta ja resurssiviisautta globaalisti”). ”Yhdenvertainen, tasa-arvoinen ja osaava Suomi” –painopiste tukee näitä toimenpiteitä, koska hiilineutraalin ja resurssiviisaan Suomen kehittäminen edellyttää osaamisen kehittämistä mm. panostuksilla koulutukseen ja tutkimukseen.

Pitkäjänteinen kestävän kehityksen toimeenpano edellyttää seurantaa, arviointia ja jatkuvaa kehittämistä.

ILMATIETEEN LAITOS

Arvio toimintaohjelmasta

Ilmastonmuutoksen hillintä

Ilmastonmuutoksen hillintätoimet perustuvat toimintaohjelmassa energia- ja ilmastostrategiaan. Strategian keskeisimmät keinot energia- ja ilmastotavoitteisiin pääsemiseksi ovat 1) uusiutuvan energian osuuden lisääminen 50 %:iin loppukulutuksesta, 2) energiaomavaraisuuden kasvattaminen 55 %:iin, 3) kivihiilen käytöstä luopuminen kokonaan, 4) öljyn kulutuksen puolittamainen sekä 5) uusiutuvien polttoaineiden osuuden nostaminen 40 %:iin. Strategian tavoitteet vähentää fossiilisten polttoaineiden käyttöä kohdistuvat ilmastonmuutoksen tärkeimpään aiheuttajaan.

Liikenne on hyvin tärkeässä roolissa strategian tavoitteiden saavuttamisen kannalta. Liikenteen biopolttoaineet ja sähkön käyttö edesauttavat uusiutuvan energian osuuden lisäämistä, energiaomavaraisuuden kasvattamista ja uusiutuvien polttoaineiden osuuden nostamista. Liikenteen biopolttoaineet ja muut uudet käyttövoimat ovat erityisen keskeisiä öljyn kulutuksen puolittamisen kannalta.

Strategian mukaisella biopolttoaineiden käytön lisäämisellä saavutetaan parhaat ilmastohyödyt, kun biopolttoaineet tehdään muiden tuotteiden tuotannon tähteistä tai metsien hakkuutähteistä. Jos biopolttoaineita joudutaan tekemään paljon ja metsänhakkuita on lisättävä varta vasten niiden tekemiseksi, on vaarana, että metsän hiilinielu heikkenee enemmän kuin puulla korvattavat fossiilisen polttoaineen päästöt. Tällöin biopolttoaineet eivät edesauta hiilineutraalisuustavoitteen saavuttamista.

Aurinko- ja tuulienergialla arvioidaan olevan merkittävä rooli sähköntuotannossa tulevaisuudessa. Näitä mahdollisuuksia on syytä seurata sekä teknologian kehittymisen että tuulisuuden ja auringon säteilyn näkökulmista. Ilmatieteen laitos toteutti vuonna 2009 kansallisen tuuliatlaksen (www.tuuliatlas.fi) työ- ja elinkeinoministeriön tilauksesta. Vastaava kansallinen aurinkoenergiapotentiaalin kartoitus on vielä tekemättä. Vuoden 2017 alussa valmistui Ilmatieteen laitoksen toimesta esiselvitys aurinkoatlaksen tarpeellisuudesta (http://ilmatieteenlaitos.fi/aurinkoatlas). Energia-alan toimijoiden näkemys oli, että tietoa aurinkoenergian tuotantopotentiaalista Suomessa tarvitaan. Uusi aurinkoatlas edistäisi aurinkoenergiajärjestelmien tarkempaa suunnittelua ja tukisi siten investointipäätöksiä ja koko aurinkoenergia-alan kehitystä Suomessa.

Seuranta, arviointi ja kehittäminen

Toimenpideohjelmassa todetaan, että kestävän kehityksen edistäminen ja Agenda2030:n toimeenpano ovat pitkään aikavälin prosesseja, jotka edellyttävät systemaattista seurantaa, arviointia ja kehittämistä. Seurannassa tarvitaan jatkuvasti ajan tasalla olevaa tietoa ja tiedon asiantuntevaa tulkintaa. Ilmatieteen laitoksella on tässä keskeinen rooli, sillä laitos seuraa ja arvioi ilmastonmuutoksen etenemistä, sen vaikutuksia ja sopeutumistarpeita.

Juhani Damski
pääjohtaja
Ilmatieteen laitos